

Het volgende artikel is de Nederlandse vertaling van "An assessment of Gunilla Ekberg's account of Swedish prostitution policy", een artikel van de hand van Vincent Clausen

Vertaling: Marco

Beoordeling van Gunilla Ekberg's verslag van het Zweedse prostitutiebeleid

Januari 2007

Vincent Clausen

Samenvatting: Regelmatig wordt in mondiale debatten verwezen naar Gunilla Ekberg's verslag van het Zweedse prostitutiebeleid, en aldus vormt het de kennisbasis waarop strategieën en beleid worden ontworpen en bediscussieerd. Om die reden is het van toenemend belang een beoordeling te maken van de waarde van de specifieke beweringen die in Ekberg's artikel worden gemaakt. Dit artikel is een poging zo'n beoordeling te maken. Elf specifieke beweringen zijn geselecteerd en elk van hen wordt onderzocht ten aanzien van de betrouwbaarheid van de gebruikte bronnen, de specifieke toepassing van die bronnen en de algemene functie daarvan in Ekberg's verslag. Dit artikel toont aan dat ondeugdelijk materiaal wordt gebruikt als bewijs in Ekberg's artikel, en dat in een aantal gevallen de conclusies uit rapporten en andere bronnen zijn vervormd. Ekberg trekt regelmatig conclusies die rechtstreeks in tegenspraak of anderszins in conflict zijn met het bewijs in de gebruikte bronnen. Dit artikel stelt dat Ekberg's artikel eerder gezien moet worden als een politiek manifest dan een poging verslag te doen van de effecten van het verbod op het betalen voor seksuele diensten.

In oktober 2004 bracht *Violence Against Women* verslag uit van de Zweedse ondervindingen van het criminaliseren van seksuele dienstverlening {1}. Dit verslag *The Swedish Law That Prohibits The Purchase Of Sexual Services* werd geschreven door Gunilla Ekberg {2}. Tot eind 2006 {3} was zij ambtenaar binnen het Zweedse Ministerie van Industrie, Werkgelegenheid en Communicatie, afdeling Geslachts-gelijkwaardigheid. Haar functie was die van speciaal adviseur inzake prostitutie en mensenhandel Tevens is zij voormalig coördinator van de Scandinavisch-Baltische campagne tegen vrouwenhandel.

Het Zweedse prostitutiebeleid trekt internationale aandacht vanwege de unieke benadering door de Zweedse regering. Het beleid in Zweden ten aanzien van prostitutie is er een van criminalisering. Echter, in tegenstelling tot internationale precedentes van criminalisering, criminaliseert de Zweedse wet specifiek de aankoop van seksuele diensten. Het aanbieden van seksuele diensten is niet aan criminalisering onderworpen. Deze wet werd aangenomen in 1998 en trad in werking op 1 januari 1999.

In de jaren volgend op de aanneming van de wet, is er internationaal aangedrongen op een evaluatie van de Zweedse benadering. In haar artikel schetst Gunilla Ekberg een verslag van de Zweedse bevindingen. Ekberg bezoekt in het buitenland talloze hoorzittingen en conferenties. Naar haar artikel wordt regelmatig in mondiale debatten verwezen, en het vormt aldus de kennisbasis waarop strategieën en beleid worden ontworpen en bediscussieerd {4}. Men mag met recht aannemen dat het om die reden van toenemend belang is een beoordeling te maken van de waarde van specifieke beweringen die in het artikel gemaakt worden.

Het onderhavige artikel doet een poging zo'n beoordeling te maken. Dit artikel biedt geen evaluatie van het Zweedse prostitutiebeleid. De principes achter de Zweedse wet worden niet besproken. Dit artikel concentreert zich op de rechtvaardiging van specifieke beweringen gemaakt door Gunilla Ekberg in haar verslag van de Zweedse bevindingen.

Ekberg's zienswijze

Allereerst schetst Ekberg de principes achter de Zweedse aanpak. Na deze eerste paragraaf begint ze met het onderzoek naar de invloed van de wet en biedt hierbij een beoordeling van het resultaat van de Zweedse strategie in samenhang met de principes erachter. We moeten derhalve allereerst Ekberg's visie ten aanzien van deze principes onderzoeken.

Volgens Ekberg reduceert prostitutie vrouwen die zich bezighouden met commerciële seks tot koopwaar {5}. Prostitutie wordt gezien als een vorm van seksueel geweld, ongeacht de omstandigheden {6}. Hieruit volgt dat deze tot koopwaar gemaakte vrouwen, onderworpen aan seksueel geweld, een categorie van uitgebuide mensen vormen die derhalve geen recht hebben op het genieten van dezelfde mate van autonomie en waardigheid als anderen {7}. Onze aandacht zou daarom allereerst moeten gaan naar het helpen vrouwen die zich bezighouden met commerciële seks de prostitutie te doen verlaten {8}.

Prostitutie en handel in mensen voor seksuele doeleinden "[...] worden gezien als zaken die niet kunnen en niet zouden mogen worden gescheiden [...]" {9}. Ekberg maakt niet duidelijk waarom moet worden benadrukt dat deze zaken niet afzonderlijk zouden mogen worden behandeld. Hoe dan ook, aangezien de autonomie van alle vrouwen in de prostitutie beknot is, zijn mensenhandel en prostitutie klaarblijkelijk niet verschillend van aard.

Na de gewelddadige kanten (of aard) van prostitutie/mensenhandel te hebben belicht, vervolgt Ekberg met het commentariëren van het concept van legalisering. Ekberg stelt dat we tegen legalisering zouden moeten zijn, omdat dergelijke maatregelen een juridisch kader bieden waarmee de uitbuiting van een subcategorie van gemarginaliseerde vrouwen wordt mogelijk gemaakt {10}. Dus, concludeert Ekberg, heeft de strategie van uitbanning van prostitutie/mensenhandel in zijn geheel door middel van criminalisering de voorkeur.

Ekberg stelt dat als er geen vraag was naar commerciële seks, er ook geen markt was voor vercommercialiseerde seks (c.q. prostitutie) {11}. Dit, in combinatie met het concept van criminalisering, levert het principe op, dat de aankoop van seksuele diensten zou moeten worden gecriminaliseerd {12}.

Men zou moeten opmerken dat het aaneenschakelen van elk van de stellingen binnen de bovenstaande ideologische formule grotendeels eerder impliciet is dan expliciet. Dit houdt in dat het aan de lezer is te oordelen over de

rechtvaardiging van de algemene redeneertrant.

Elf specifieke beweringen onderzocht

Ekberg's verslag is slechts ten dele een studie van empirisch bewijs. Een groot deel van het artikel is een verkondiging van ideologische standpunten. Verwijzingen naar beleidsdocumenten en proefondervindelijk bewijs staan her en der door het artikel verspreid. We zullen nu enkele specifieke beweringen die in de tekst worden gemaakt onderzoeken. Gemakshalve worden deze beweringen onderverdeeld in vijf thema's.

In sommige gevallen verwijst Ekberg naar specifieke verslagen e.d. als bron van informatie. In deze gevallen zullen haar beweringen vergeleken worden met de inhoud van de specifieke bronnen. Speciale aandacht zal gaan naar de aard van de bronnen die door Ekberg worden gebruikt. In andere gevallen verwijst Ekberg naar geen enkele bron. In dit geval en wanneer de aangegeven bronnen niet gepubliceerd zijn, zal de geloofwaardigheid van de door Ekberg gemaakte beweringen bediscussieerd worden in samenhang met ander onderzoek binnen dit gebied dat beschikbaar was op het moment van publicatie van Ekberg's artikel.

De lijst van omstreden beweringen die hier wordt gepresenteerd, kan beslist niet worden gezien als een volledige lijst. Vooral in een aantal gevallen waarin niet naar een bron wordt verwezen, en waar de bronnen bestaan uit 'persoonlijke gesprekken' is aan deze in de onderstaande lijst geen prioriteit gegeven.

Citaten uit Zweedse rapporten en andere bronnen zullen in overvloed geboden worden. Ten eerste, zal dit het voor de lezer hopelijk gemakkelijker maken om een onafhankelijk oordeel te vormen. Ten tweede, zal het voor diegenen die niet in Zweden woonachtig zijn, tamelijk lastig zijn sommige bronnen te bemachtigen. De auteur van dit artikel hoopt dat de geboden citaten en vertalingen bruikbaar zijn voor de lezer.

Thema A: Verplaatsing van de markt voor prostitutie ?

Bewering nr. 1 en 2

"Nadat een wet in werking is getreden, kost het vaak jaren voordat de norm die in die wet wordt verwoord, stevig gegrift staat in de maatschappij. De wet in Zweden is vijf jaar van kracht. Gedurende die tijd is de straatprostitutie in alle delen van het land afgenomen en de meerderheid van de prostituanten is verdwenen." {13}

"Van 1999 tot nu, is het aantal vrouwen dat zich bezighoudt met straatprostitutie afgenomen met minstens 30% tot 50% [...]" {14}

In beide gevallen wordt naar geen enkele bron verwezen. De afname van het aantal klanten binnen de straatprostitutie wordt in de eerste passage gebracht alsof deze het resultaat was van een of ander moreel of normatief effect van de wet. In werkelijkheid is de politie bezig geweest met systematisch optreden tegen straatprostitutie, de enige vorm van prostitutie die effectief door de politie kan worden gecontroleerd. Zoals te voorzien was, rapporteerde de politie een dramatische afname van het aantal straatprostituanten na de criminalisering. Zoals Ekberg beweert:

"[...] het aantal klanten [van straatprostitutie] is afgenomen met 75% tot 80% [...]" {15}

Het klopt beslist dat het aantal vrouwen binnen de straatprostitutie is afgenomen.

De cijfers in de tweede passage komen ruwweg overeen met schattingen in een rapport uitgebracht door het Nationaal Ministerie van Gezondheid en Welzijn in juni 2004. Volgens dit rapport zou de afname van het aantal vrouwen werkzaam in de straatprostitutie ongeveer 40% bedragen. {16}

Door deze ontwikkelingen binnen de bovengenoemde context te presenteren, suggereert Ekberg dat vraag en aanbod en dus de prostitutie in zijn geheel zijn afgenomen als gevolg van criminalisering. Een van de omstreden kwesties is echter, of deze afname aan zowel de vraag- als de aanbodzijde van straatprostitutie na politieoptreden moet worden uitgelegd als een algehele afname van de prostitutiemarkt, of als een herschikking en reorganisatie van de prostitutiemarkt. Met andere woorden, dat de prostitutie zich verplaatst heeft van de ene locatie (straatprostitutie), welke door de politie gecontroleerd kan worden, naar plaatsen die niet effectief gecontroleerd kunnen worden.

Op een ander (vaak veronachtzaamd) punt moet nog worden gewezen. Het feit dat een aantal individuele personen de prostitutie geheel heeft verlaten, getuigt op zichzelf niet van een algehele afname in prostitutie. Individuele personen zijn altijd het ene moment de prostitutie binnengestapt om deze enige tijd later weer te verlaten. Sommigen stappen aaneenvolgend de prostitutie in en uit. Dit geldt niet voor straatprostitutie in het bijzonder maar voor alle vormen van prostitutie.

Conclusie. Wanneer we spreken over straatprostitutie alleen, en niet over prostitutie in het algemeen, is het juist te stellen dat er een afname is geweest. Het is echter misleidend te doen voorkomen alsof deze afname het resultaat is van een of ander moreel of normatief effect van de wet. Door de discussie van 'afname' of 'verplaatsing' te ontwijken, suggereert Ekberg dat de ontwikkelingen in de straatprostitutie getuigen van een nieuw moreel bewustzijn, en een algehele afname in vraag naar en aanbod van prostitutie.

Bewering nr. 3

"[...] de werving van nieuwe vrouwen [binnen de straatprostitutie] is vrijwel tot stilstand gekomen". {17}

Het is niet duidelijk wat de bron is van deze informatie. Straatprostitutie vindt plaats in drie steden in Zweden: Stockholm, Malmö en Göteborg. Volgens een rapport gepubliceerd door het Nationaal Ministerie van Gezondheid en Welzijn in juni 2004, is het aantal vrouwen betrokken in straatprostitutie in Stockholm en Göteborg gestabiliseerd, terwijl er een toename in Malmö geweest is van naar schatting 69% sinds 1999 {18}. Hoewel het correct is te stellen, dat het aantal straatprostituees in Zweden in zijn totaliteit is afgenomen sinds de wet van kracht is, kan er nauwelijks beweerd worden: "[...] de werving van nieuwe vrouwen is tot stilstand gekomen".

Conclusie. Het is niet correct te stellen dat de werving van nieuwe vrouwen binnen de straatprostitutie vrijwel tot stilstand is gekomen. Tevens is niet duidelijk welke bron is gebruikt.

Bewering nr. 4

"Er is geen bewijs dat de verkoop van vrouwen zich verplaatst heeft van de straat naar het

internet [...]" {19}

De bron waarnaar wordt verwezen is een reeks van jaarlijkse rapporten over prostitutie afkomstig van de Regionale Politie van Stockholm, 1991-2002. Deze rapporten worden niet gepubliceerd. Een rapport van het Nationaal Ministerie van Gezondheid en Welzijn stelt vast:

"Er is tevens informatie, afkomstig van autoriteiten en politie-eenheden, waarin verklaard wordt dat andere vormen van prostitutie [andere dan straatprostitutie] zijn toegenomen, zoals de via het internet bemiddelde prostitutie en prostitutie in appartementen en restaurants/hotels." {20}

"De meerderheid [van de sleutelinformanten] gelooft dat velen [straatprostituees] hebben gekozen voor andere locaties en vormen van contact, zoals het internet en mobiele telefoons. Een aantal prostituees heeft een stabiele klantenkring verkregen en hoeft om die reden niet voortdurend de straat op." {21}

Duidelijk wordt dat naast criminalisering, met andere factoren rekening moet worden gehouden, zoals de opkomst van het internet en de mobiele telefonie. Vergelijkbare ontwikkelingen werden reeds waargenomen in 1998 (c.q. vóór criminalisering). {22} De toename van de via het internet bemiddelde en andere vormen van 'indoor'-prostitutie zou wel óf niet een gevolg kunnen zijn van de nieuwe wet. Evenzo merkt het Nationaal Ministerie van Gezondheid en Welzijn in een later rapport op, dat de toegenomen internet-prostitutie geen op zichzelf staand Zweeds verschijnsel is, overeenkomstige ontwikkelingen worden ook waargenomen in andere landen, waaronder de Verenigde Staten {23}. Volgens het ministerie is het dus discutabel of nu wel of niet en zo ja in welke mate de toename van de via internet en mobiele telefonie bemiddelde prostitutie, vermeld in het hierboven genoemde rapport, het gevolg is van het verbod op het betalen voor seksuele diensten.

Onafhankelijk onderzoekster Petra Östergren heeft een kwalitatieve studie geleid waarin vijftien straatprostituees betrokken waren. De beweging van de straat naar het internet wordt bevestigd in de bevindingen van deze studie:

"De informanten vonden het moeilijker om buiten in contact te komen met klanten na de criminaliseringswet. Daarom moeten de seksueel dienstverleners in sterkere mate vertrouwen op andere vormen van contactlegging, zoals het internet en pooiers, hetgeen door sommigen beschouwd werd als nadelig." {25}

Conclusie. Ekberg raakt hier het punt van 'afname' of 'herschikking' van de prostitutie, ofschoon in de nauwere context van straat- vs. internet-prostitutie. Volgens de rapporten van het Nationaal Ministerie van Gezondheid en Welzijn heeft er herschikking plaatsgevonden, ofschoon niet duidelijk is óf en zo ja in welke mate, deze een gevolg is van criminalisering. Wat de oorzaken ook mogen zijn, een afname van straatprostitutie en een toename van internet- (en andere vormen van) prostitutie hebben gelijktijdig plaatsgevonden. Dit wordt ondersteund door ander bewijs (b.v. Östergren). Om die reden beweert Ekberg ten onrechte dat er geen bewijs is dat de prostitutie zich verplaatst heeft van de straat naar het internet.

Bewering nr. 5

"Daarentegen is er, sinds de wet van kracht is, geen noemenswaardige toename van het aantal Zweedse mannen dat als sekstoerist andere landen bezoekt". {26}

Een bron wordt niet vermeld. Een bevolkingsonderzoek {27} naar de seksuele gewoonten van Zweedse staatsburgers, uitgevoerd in 1996 op verzoek van het Nationaal Instituut voor Volksgezondheid, verklaart:

"Bijna 80% van alle betaalde seksuele contacten vond plaats in het buitenland." {28}

Verder stelt men:

"Veel mannen hebben alleen ervaring met commerciële seks in het buitenland, en zijn zelden of nooit klant van de Zweedse markt." {29}

Let wel dat deze studie de situatie weergeeft van vóór de criminalisering. In werkelijkheid heeft er een toename van Zweeds sekstoerisme plaatsgevonden naar het aangrenzende Finland. De Zweedse klant gaat naar Finland, pikt een vrouw op die seksuele diensten verleent en neemt haar mee terug naar de Zweedse kant van de grens. Vervolgens brengen ze een of meer dagen samen door. Een rapport uitgebracht door het National Criminal Investigation Department (NCID) in 2003 vermeldt:

"Steeds meer prostituanten in de provincie Norbotten nodigen tegenwoordig meisjes uit die ze voorheen hebben ontmoet in bijvoorbeeld Kemimaa, Tornea of elders in Finland. Sommigen van hen bezoeken regelmatig verschillende vrouwen in Murmansk, die ze voorheen in Finland hebben ontmoet. De netwerken tussen de klanten, de vrouwen en diegenen die voor het transport zorgen, ontwikkelen zich voortdurend." {30}

Tijdens de periode waarin Ekberg's artikel werd gepubliceerd, waren er tevens aanwijzingen van een zekere toename in Zweeds sekstoerisme naar het aangrenzende Denemarken. Zo werd er bijvoorbeeld een toename van het aantal Zweedse auto's waargenomen in stadsdelen van Kopenhagen waar straatprostitutie plaatsvindt. {31} Men had er op dat moment echter nog geen echt helder beeld van.

Conclusie. Aangezien slechts 20% van het totale aantal prostitutiecontacten plaatsvond in Zweden, zou men zich kunnen afvragen of er enige basis was voor een toename in sekstoerisme op het moment van criminalisering: de Zweedse prostituanten reisden toen al naar het buitenland. Gegeven de situatie voorafgaand aan de criminalisering, moet het potentieel voor een toename in sekstoerisme nogal mager zijn geweest. Ondanks dit, is er feitelijk wel degelijk een

toename in Zweeds sekstoerisme. Derhalve geeft Ekberg's bewering, "er is geen noemenswaardige toename in het aantal Zweedse mannen dat als sekstoerist andere landen bezoekt", de bestaande kennis in het veld foutief weer.

Thema B: De postercampagne

Bewering nr. 6

"Drie posters werden op 2215 openbare plaatsen in het land opgehangen, inclusief bushokjes, trams en metrostations. De posters toonden verschillende thema's en waren voorzien van boodschappen en illustraties. Poster #1 toont een goed geklede man in kostuum, wiens trouwring duidelijk zichtbaar is. Het vermeldt: "Tijd om de hoerenlopers de Oostzee uit te spoelen." {32} ("Time to flush the johns out of the Baltic")

De slagzin op de poster luidt (in het Zweeds):

"Nu går torsken till runt Östersjön" {33}

De juiste vertaling is: *De hoerenloper dwaalt nu rond de Oostzee*. De poster vermeldt nergens iets wat lijkt op 'spoelen' of 'doortrekken' ('flushing') of iets dergelijks, noch over iemand die 'de Oostzee uit' zou moeten. De poster beweert juist dat het sekstoerisme nu plaatsvindt rondom de Oostzee.

Conclusie. Ekberg verdraait hier met opzet de vertaling, waarschijnlijk om te verhullen dat deze overduidelijk in tegenspraak is met haar bewering elders in hetzelfde artikel: "[...] er is geen noemenswaardige toename van het aantal Zweedse mannen dat als sekstoerist andere landen bezoekt." (Bewering nr. 5). Hier is overduidelijk sprake van bedrog.

Thema C: Het door elkaar halen van 'prostitutie' en 'straatprostitutie'

Bewering nr. 7

"Begin jaren '90 waren er bij benadering 2000 vrouwen werkzaam in de Deense straatprostitutie, vergeleken met 5500 tot 7800 in 2004 [...]" {34}

"5500 tot 7800" is een schatting van het totale aantal vrouwen dat in Denemarken in de prostitutie werkzaam is. Het cijfer verwijst niet naar de straatprostitutie. Ekberg's bron, een item {35} op het Deense TV2-nieuws op het internet vermeldt:

"In Zweden, waar restrictieve wetten gelden, werken 2500 vrouwen in de prostitutie, vergeleken met 5500 tot 7800 in Denemarken." {36}

Conclusie. Ekberg's bewering is overduidelijk onjuist en tevens niet in overeenstemming met de aangewezen bron. Deze bewering dient om bij de lezer de indruk te wekken dat Zweden enorm veel succesvoller is dan de omringende landen. Tevens gebruikt Ekberg een nogal onbetrouwbare bron.

Thema D: Het verkleinen van de markt voor prostitutie ?

Bewering nr. 8

"Geschat wordt dat het aantal vrouwen dat in Zweden in de prostitutie werkzaam is, is afgenomen van 2500 {37} in 1999, voordat {38} de wet van kracht werd, tot niet meer dan 1500 vrouwen in 2002 [...]" {39}

Ekberg verschaft ons niet minder dan zeven bronnen:

- 1) "Parkrun (2004)".
- 2) ""Sexkopslagen biter, Prostitutionen minskar i Sverige," (2004)".
- 3) "Otiz (2001)".
- 4) "Gripenlöf, 1991-2001".
- 5) "T. Ekman, directeur van de Groep Anti-Mensenhandel van het Politiekorps in Göteborg [...], persoonlijk gesprek, 12 januari 2004".
- 6) "S-A. Månsson, School voor Sociaal Werk aan de Universiteit van Göteborg, persoonlijk gesprek, 12 januari, 2004".
- 7) "M. Sjöstrand Persson, directeur van de Groep Prostitutie van het Maatschappelijk Werk in Malmö, persoonlijk gesprek, 16 januari 2004".

Uit Ekberg's presentatie van haar bronnen wordt niet duidelijk, waar we ook maar iets kunnen vinden dat haar bewering ondersteunt : van 2500 naar 1500. Het is duidelijk dat we bij drie van de bronnen te maken hebben met niet-geschreven materiaal (persoonlijke gesprekken). Voor een internationaal publiek is er enig onderzoek vereist om uit te vinden wat de aard is van het geschreven materiaal. 'Parkrun', 'Seksopslagen' en 'Otiz' zijn krantenartikelen, terwijl 'Gripenlöf' een reeks van twaalf jaarlijkse rapporten is, afkomstig van de Regionale Politie van Stockholm.

"Parkrun (2004)" is een beknopt artikel {40} in de *Göteborgs-Posten*, geschreven door Eva Parkrud {41}. Parkrud beweert dat het aantal vrouwen dat zich met straatprostitutie bezig houdt, is afgenomen met ongeveer 25% {42}. Verder beweert ze:

"Ongeveer 2500 *straatprostituees* verleenden betaalde seksuele diensten voordat op 1 januari 1999 de criminalisering van het betalen voor seksuele diensten van kracht werd. Nu, vijf jaar later, is het aantal prostituees afgenomen met 500 tot 1000 vrouwen" {43} (nadruk toegevoegd)

Parkrud verwijst naar geen enkel rapport of document dat de bewering van een afname van 500-1000 (of enig ander

aantal) straatprostituees kan ondersteunen.

Parkrud realiseert zich niet, dat het getal 2500 verwijst naar het totaal aantal vrouwen in de prostitutie, niet alleen naar die in de straatprostitutie. Exact dezelfde vergissing maakt Parkrud nogmaals, wanneer ze verwijst naar de Deense straatprostitutie. Volgens Parkrud heeft Denemarken tussen de 6000 en 7000 straatprostituees. In werkelijkheid verwijst het getal naar het totale aantal prostituees in Denemarken.

Het lijkt erop dat wat Parkrud gedaan heeft, is 1) uitvinden dat de straatprostitutie is afgenomen met 25%, 2) per abuis beweren dat het aantal straatprostituees 2500 bedroeg voor het jaar 1999, en 3) uitrekenen dat een vierde van 2500 gelijk is aan 625, d.w.z. tussen de 500 en 1000. Parkrud's artikel is slecht onderzocht en gebaseerd op foutieve data.

"Sexkopslagen biter, Prostitutionen minskar i Sverige," (2004) is een artikel {44} in *Hufvudstadsbladet* (een Finse krant), geschreven door Stefan Lundberg. Lundberg's artikel reproduceert in principe de inhoud van Parkrud's artikel in *Göteborgs-Posten*. Lundberg's artikel werd een dag na Parkrud's artikel gepubliceerd. Lundberg stelt:

"Göteborgs-Posten heeft uitgelegd hoe de wet werkt in Zweden. De Zweedse wet werd van kracht op 1 januari 1999. Op dat moment geloofde men dat 2500 vrouwen zich bezighielden met prostitutie. Nu, is er een afname van 500-1000. De informatie komt van de politie en maatschappelijke instanties." {45}

In tegenstelling tot Parkrud, verwacht Lundberg 'prostitutie' niet met 'straatprostitutie'. Hij houdt echter wel vast aan het getal 500-1000, welke duidelijk is overgenomen uit het artikel in *Göteborgs-Posten*.

Door te beweren: "De informatie is afkomstig van de politie en maatschappelijke instanties", wordt de lezer nog verder in de war gebracht. Deze specifieke zin is overgenomen uit *Göteborgs-Posten*, waarin professor Sven-Axel Månsson uitlegt dat de getallen met betrekking tot de straatprostitutie, gebaseerd zijn op informatie van de politie en maatschappelijke instanties. {46} Wanneer Lundberg beweert: "[...] er is een afname van 500-1000. De informatie is afkomstig van de politie en maatschappelijke instanties", geeft dit de lezer de indruk dat het getal 500-1000 kan worden ondersteund door "de politie en maatschappelijke instanties", wat niet het geval is. Parkrud is op eigen kosten met dit cijfer gekomen, maar in Lundberg's versie, verlenen "de politie en maatschappelijke instanties" onvrijwillig legitimiteit aan Parkrud's bewering.

"Otiz (2001)" is een artikel {47} in *Dagens Nyheter* geschreven door Caspar Opitz {48}. Zoals de kop (*Straatprostitutie neemt af*) doet vermoeden, gaat het artikel over *straatprostitutie*. Er is tevens een onbesliste discussie ten aanzien van de vraag of de afname van het aantal vrouwen op straat niet parallel loopt met een toename van de 'indoor-prostitutie'. Opitz' artikel bevestigt de bekende afname van het aantal straatprostituees, meer specifiek de prostitutie in Malmkillnadsgatan in het centrum van Stockholm. Zijn artikel ondersteunt echter geen bewering van een afname van 2500 naar 1500 vrouwen werkzaam in de prostitutie.

"Gripenlöf, 1991-2002" verwijst naar twaalf achtereenvolgende jaarlijkse rapporten, afkomstig van de Regionale Politie van Stockholm, 1991-2002. Uit Ekberg's artikel wordt niet duidelijk of a) de afname van 2500 naar 1500 te vinden is in een of andere specifieke formulering in de Gripenlöf-rapporten of dat b) naar Ekberg's mening, de combinatie van de algemene ontwikkelingen die in deze rapporten worden gepresenteerd, wijzen in de richting van zo'n afname. In het eerste geval zouden we ons kunnen afvragen, waarom er geen enkele verwijzing is naar een bepaalde pagina in een nader omschreven rapport - en ook waarom de rapporten van 1991-1998 (van voor de criminalisering) relevant zijn. In het tweede geval zou Ekberg haar analyse expliciet uiteen moeten zetten, zodat we de kans krijgen haar redeneertraan te volgen.

Tevens moeten we bedenken dat de Gripenlöf-rapporten niet worden gepubliceerd. Ze zijn dus niet publiekelijk verkrijgbaar. Anders Gripenlöf, co-auteur van de rapporten, heeft in april 2003 persoonlijk verklaard, dat niet bekend is of de criminalisering enig effect heeft gehad op het totaal aantal prostituees in Zweden:

"De criminalisering van prostituanten heeft bijgedragen aan een afname in straatprostitutie in Zweden. Het aantal prostituees in Malmkillnadsgatan {49} is met meer dan 50% afgenomen. Aan de andere kant, weten we niet of het enig effect heeft gehad op de prostitutie in zijn geheel, zegt politie-inspecteur Anders Gripenlöf van de Prostitutie-groep van het onderzoeksdepartement van de hoofdstedelijke politie." {50}

De overige drie bronnen zijn alle 'persoonlijke gesprekken'. Mochten deze gesprekken als enig soort bewijs dienen, dan zouden we exact moeten weten, wie precies wat heeft gezegd, en - nog belangrijker - op welke rapporten, welk materiaal en welke analyses hun verklaringen gebaseerd zijn. Niets van dergelijke informatie wordt geleverd door Ekberg.

Zoals eerder aangegeven in dit artikel, getuigt het waarnemen van een aantal individuele personen die de prostitutie verlaten op zichzelf niet van een algehele afname van de prostitutie (zie *Bewering nr. 1 en 2*).

Conclusie. Ekberg slaagt er niet in ook maar enige documentatie te leveren voor enige afname van het aantal prostituees in het algemeen door middel van de Gripenlöf-rapporten en de drie persoonlijke gesprekken. Het Opitz-artikel over straatprostitutie is irrelevant.

Wat overblijft is het Parkrud-artikel in *Göteborgs-Posten* en het Lundberg-artikel in *Hufvudstadsbladet*. Zoals hierboven uiteengezet, is voor het Parkrud-artikel slecht onderzoek verricht, is het verwarrend en gebaseerd op foutieve informatie. En het Lundberg-artikel reproduceert het Parkrud-artikel. *Dit betekent dat Ekberg er niet in slaagt ook maar een enkel stuk documentatie te specificeren waaruit blijkt dat er een afname zou zijn van het aantal vrouwen dat in de prostitutie werkzaam is.*

Zoals hierboven aangegeven, is Parkrud's bewering (een afname van 500 - 1000) gebaseerd op het foutief hanteren van data. Lundberg radicaliseert Parkrud's schrijven als hij beweert dat de informatie afkomstig is van de politie en maatschappelijke instanties. Lundberg's versie wordt nog verder geradicaliseerd wanneer, eenmaal terechtgekomen in Ekberg's artikel, de afname nu verondersteld wordt 1000 te bedragen. Dit is boerenbedrog, dat zijn leven begint in Göteborg (*Göteborgs-Posten*), zich vervolgens verplaatst naar Helsinki (*Hufvudstadsbladet*), dan naar Ekberg's artikel, om ten slotte vanuit dit Engelstalige artikel de wereldgemeenschap te bereiken via het internet. Deze krantenartikelen zijn niet alleen inferieur in kwaliteit, ze zijn een bron van valse informatie.

Thema E: Effecten op de omvang van mensenhandel

Een aantal opmerkingen dienen hier gemaakt te worden ten aanzien van de Zweedse opvattingen van mensenhandel. Dit is noodzakelijk om ons begrip te verbeteren van de statistische informatie die geleverd wordt door het National Criminal Investigation Department (NCID).

Vanaf het begin definieerden de rapporten van het NCID het begrip mensenhandel in overeenstemming met de Europol-definitie {51}. Op dat moment had de VN het Palermo-protocol {52} nog niet aangenomen. Dit protocol bevat de eerste internationaal geaccepteerde definitie van het begrip mensenhandel. Ontwikkelingen ten aanzien van de omvang van mensenhandel worden systematisch bijgehouden sinds 1999. {53}

In Zweden werd in 2002 specifieke wetgeving ten aanzien van mensenhandel aangenomen. Dit werd herzien in 2004 om overeenstemming te bereiken met het Palermo-protocol van de VN. Zodoende is de huidige Zweedse wetgeving {54} ten aanzien van mensenhandel geïnspireerd door het Palermo-protocol. De herziene wetgeving van 2004 verschuift de focus van het *transnationale* aspect naar de toestand van *dwang* {55} die over het slachtoffer wordt uitgeoefend {56}. Door het NCID werd gewezen op het feit dat de herziening van de definitie, tot op zekere hoogte van invloed zou zijn op de status van criminele activiteiten ten aanzien van de vraag of ze wel of niet vallen onder de wettelijke definitie van mensenhandel {57}. In de latere, jaarlijkse NCID-mensenhandel-rapporten, verschenen in 2005 en 2006, wordt geen schatting gemaakt van de omvang van mensenhandel {58}.

Regelmatig is de definitie van het begrip mensenhandel onderwerp van discussie. In het Zweedse debat neigt men sterk naar de opvatting dat prostitutie in het algemeen *per definitie* gepaard gaat met geweld en uitbuiting. Vanuit dit perspectief wordt prostitutie waarbij landsgrenzen worden gepasseerd, *per definitie* beschouwd als mensenhandel, ongeacht de omstandigheden. Het is dan ook niet geheel duidelijk of en hoe het NCID onderscheid maakt tussen mensenhandel en georganiseerde transnationale prostitutie naar Zweden {59}. In het eerste NCID-rapport (gepubliceerd in 1999) wordt vermeld dat "Een probleem ten aanzien van het vaststellen van de omvang van het probleem van vrouwenhandel is, dat het zeer moeilijk is het 'dark number' te schatten. Uit de aard van de zaak hebben alle betrokken partijen, de organisatoren, *de vrouwen* en de klanten, geen belang bij inzicht (door autoriteiten) in de activiteiten." {60} (nadruk toegevoegd). Het zesde NCID-rapport {61} betreffende mensenhandel (gepubliceerd in 2004) vermeldt: "Volgens de inschatting van het National Criminal Investigation Department kunnen er in 2003 tussen de 400 en 600 vrouwen naar Zweden zijn gebracht om in de prostitutie te worden gebruikt." {62} (nadruk toegevoegd) en "Het National Criminal Investigation Department heeft geschat dat tussen de 400 en 600 vrouwen *slachtoffer van mensenhandel* zijn geworden in Zweden in 2003." {63} (nadruk toegevoegd). Hier rijzen een aantal vragen. Beschouwende de passage uit het eerste situatie-rapport: Indien bij 'slachtoffers van mensenhandel' vrouwen worden meegeteld die 'geen belang hebben' bij autoriteiten die inzicht verkrijgen in deze criminele activiteiten, hoe maakt het NCID dan onderscheid tussen 'mensenhandel' en 'illegale immigratie'? De passages uit het zesde situatie-rapport suggereren dat er überhaupt geen onderscheid gemaakt wordt tussen 'mensenhandel' en 'georganiseerde transnationale prostitutie'.

In een rapport uitgebracht door het Noorse Ministerie van Justitie wordt erop gewezen dat de bovengenoemde populaire opvattingen betreffende mensenhandel - die zo algemeen zijn in het Zweedse debat en overheidsbeleid - in combinatie met het door elkaar halen van definities, kan leiden tot een overschatting van het aantal slachtoffers van mensenhandel zodra ook het transnationale aspect ter sprake komt, en een vergelijkbare onderschatting van algemene transnationale prostitutie. {64}

Kort samengevat, de wetgeving werd herzien in 2004 om overeenstemming te bereiken met het Palermo-protocol van de VN. De afbakening tussen mensenhandel, georganiseerde transnationale prostitutie en illegale immigratie is niet helder, tenminste in de rapporten die gepubliceerd zijn voorafgaande aan de herziening van 2004. Blijkbaar verschilt de definitie die door het NCID wordt toegepast (in ieder geval tot 2004) van de VN-definitie, d.w.z. deze schijnt te zijn uitgebreid om een deel van de niet aan mensenhandel gerelateerde prostitutie {65}, inclusief reguliere transnationale prostitutie en illegale immigratie, te kunnen bijtellen. In de latere, jaarlijkse NCID-rapporten betreffende mensenhandel, verschenen in 2005 en 2006, wordt geen schatting gemaakt van de omvang van mensenhandel.

Ekberg's verslag van het Zweedse beleid van criminalisering, houdt zich alleen bezig met ontwikkelingen in de omvang van mensenhandel-activiteiten van voor 2004, dus hebben de herzieningen geen rechtstreekse invloed op haar artikel.

We zullen dit onderwerp nu ter zijde leggen aangezien het niet binnen het oogmerk van dit artikel ligt om ons er verder tot in detail mee bezig te houden.

Bewering nr. 9

"In Denemarken worden elk jaar 5500 tot 7800 vrouwen ge prostitueerd. Geschat wordt dat 50% of meer van deze vrouwen slachtoffer is van mensenhandel" {66}

'Elk jaar' suggereert een opeenvolging. Het cijfer 5500-7800 is een schatting van het aantal aanwezige prostituees. Het verwijst niet naar het aantal vrouwen dat 'elk jaar' de prostitutie binnenkomt. De zinsnede 'elk jaar' maakt vergelijking mogelijk met een tweede bewering op dezelfde bladzijde in Ekberg's artikel:

"Het NCID schat dat elk jaar tussen de 400 en 600 vrouwen door middel van mensenhandel in Zweden terecht komen[...]" {67}

Als men '50% of meer van 5500-7800' in Denemarken vergelijkt met '400-600' in Zweden, suggereert dit dat Zweden enorm veel succesvoller is in de strijd tegen mensenhandel dan Denemarken. Ten eerste, is dit een vergelijking van onvergelykbare getallen, en ten tweede, vertelt dit ons niets omtrent de vraag of de situatie in Zweden nu wel of niet is verbeterd sinds de criminalisering.

Wanneer zij beweert dat "Er wordt geschat dat 50% of meer van deze vrouwen het slachtoffer is van mensenhandel, reproduceert ze een bewering die gemaakt wordt in het publieke debat, maar niet gevonden kan worden in politie- of wetenschappelijk onderzoek. Ekberg specificeert twee bronnen, waarvan er slechts één een geschreven document is: een krantenartikel in *Göteborgs-Posten* {68}. Dit artikel {69} van Britt Ledberg vermeldt:

"Geschat wordt dat er in Denemarken 5500 tot 7800 mensen in de prostitutie zitten. Twee jaar geleden was 30% van hen buitenlander, dit jaar ligt dit getal boven de 50%." {70}

We zullen de hier gepresenteerde cijfers niet gaan bediscussiëren, in het bijzonder de vergelijking van 30% naar 50%. Tevens, zou het van de kant van *Göteborgs-Posten* correcter zijn geweest te spreken van 'mensen afkomstig uit het buitenland' dan van 'buitenlanders'. {71}

We merken echter op dat het Ledberg-artikel geen gegevens verschaft die Ekberg's bewering kunnen verdedigen - dat de helft (of meer) van de vrouwen binnen de prostitutie in Denemarken slachtoffer is van mensenhandel. Er is een groot verschil tussen 'afkomstig uit het buitenland' zijn en 'slachtoffer van mensenhandel' zijn. Dit is een voorbeeld van de gebruikelijke samenvoeging van 'transnationale prostitutie' en 'mensenhandel'.

Het Ledberg-artikel gaat in de eerste plaats over straatprostitutie, en niet over prostitutie in het algemeen. Een

vergelijking tussen het Zweedse en het Deense prostitutiebeleid zou niet gemaakt moeten worden op basis van alleen de straatprostitutie. Informatie en opvattingen gepresenteerd in de verslagen van het NCID worden herhaald, maar onafhankelijk bewijs wordt niet geleverd. 'Prostitutie' en 'straatprostitutie' worden door elkaar gehaald. {72}

Conclusie. Ekberg presenteert deze gegevens op een manier die het bij de lezer doet voorkomen, alsof de cijfers uit Zweden en Denemarken met elkaar kunnen worden vergeleken. Dit vergemakkelijkt een ongedigde conclusie: dat Zweden enorm veel succesvoller is in het bestrijden van mensenhandel dan Denemarken. (Voor specifieke voorbeelden van zo'n ongedigde vergelijking geïnspireerd door Ekberg's artikel, zie Annelise Ebbe: *Skal vi have svenske tilstande?* {73} en Agnete Strøm: *Erfaringer med den svenske loven om kjøp av seksuelle tjenester* {74}). Ekberg voegt 'transnationale prostitutie' en 'mensenhandel' samen. Op basis van deze samensmelting komt ze met het extreme idee dat de helft (of meer) van de prostituees in Denemarken het slachtoffer van mensenhandel zouden zijn, een bewering die niet kan worden ondersteund door enig bewijs. Men zou zich überhaupt kunnen afvragen of een krantenartikel dat 'prostitutie' en 'straatprostitutie' door elkaar haalt, relevant is als wat voor soort bewijs dan ook.

Bewering nr. 10

"Het NCID schat dat tussen de 400 en 600 vrouwen elk jaar door middel van mensenhandel in Zweden terechtkomen, voornamelijk vanuit Oosteuropese landen als Estland en Litouwen, alsmede vanuit Rusland. Dit cijfer is gedurende de afgelopen jaren min of meer constant gebleven[...]" {75}

De bron die wordt aangegeven is het zesde situatie-rapport van het NCID. Wat dit rapport in werkelijkheid zegt over de ontwikkeling in het aantal slachtoffers van mensenhandel is het volgende:

"Het feit dat de informatie betreffende mensenhandel gestaag toeneemt, betekent *niet automatisch* dat het aantal misdaden toeneemt, maar *kan* veroorzaakt zijn doordat de politie en anderen deze misdaden op een andere wijze zien en begrijpen dan voorheen. [...]. De schatting gemaakt door het National Criminal Investigation Department van het aantal slachtoffers van mensenhandel *kan* te laag zijn geweest in de afgelopen jaren." (nadruk toegevoegd) {76}

Het rapport vermeldt niet dat het aantal 'min of meer constant' is gebleven.

In zowel het vijfde als het zesde rapport van het NCID betreffende mensenhandel, wordt verklaard dat er een toename is aan ontvangen tips en informatie betreffende de ontwikkeling van het aantal vrouwen dat slachtoffer is van mensenhandel. {77}

In het vijfde rapport wordt erop gewezen dat een deel van de tips en informatie niets te maken heeft met mensenhandel, maar wellicht met andere vormen van misdaad en prostitutie. {78} Derhalve trekt het NCID de volgende conclusie ten aanzien van de ontwikkelingen in 2002:

"Ondanks het feit dat het aantal berichten over mensenhandel vanuit de politie-departementen is toegenomen, zijn er niet voldoende feiten die het mogelijk maken om te stellen dat de omvang van mensenhandel naar Zweden is toegenomen. Er is echter niets dat aantoont dat de mensenhandel is afgenomen. Volgens de schatting van het National Criminal Investigation Department [...] zijn er in Zweden tussen de 200 en 500 vrouwen slachtoffer geweest van mensenhandel" {79}

Dit cijfer is hetzelfde als als die in het voorafgaande jaarrapport. In het zesde jaarlijkse rapport is het cijfer toegenomen tot 400-600:

"Het National Criminal Investigation Department heeft de schatting gedaan dat tussen de 400 en 600 vrouwen het slachtoffer zijn geweest van mensenhandel in Zweden in 2003." {80}

"Het cijfer is gebaseerd op de toegenomen informatiestroom, en ervaringen opgedaan door het Team Mensenhandel in Göteborg en spuurwerk verricht in het gewest van Stockholm." {81}

Dit representeert echter niet noodzakelijkerwijs een toename, zoals wordt uitgelegd in de bovenstaande passage uit het zesde rapport.

Als het op cijfers aankomt, is het beeld niet helder. Veel hangt af van de toegenomen stroom aan informatie. Is dit de weergave van vergeefse berichten van waargenomen, maar niet-bestaande gevallen van mensenhandel (zoals gesuggereerd wordt in het vijfde rapport, of geeft het het besef weer van de feitelijke omvang van, het echter tot dusver onbekende, aantal gevallen van mensenhandel (zoals gesuggereerd wordt in het zesde rapport) ? Of geeft het een toename weer van mensenhandel in zijn totaliteit ? Zoals hierboven uiteengezet, wordt het antwoord niet duidelijk.

Conclusie. Het zesde rapport van het NCID uit onzekerheid omtrent de vraag of er wel of geen feitelijke toename is in het aantal slachtoffers van mensenhandel. Door te beweren "Dit cijfer is gedurende de afgelopen jaren min of meer constant gebleven", geeft Ekberg de bevindingen in het rapport foutief weer. Het is niet duidelijk of de toename van de stroom van informatie en cijfers een feitelijke toename weergeeft in de omvang van mensenhandel, of dat deze een toegenomen kennis weergeven van een min of meer stabiele situatie. Om die reden moet voorzichtigheid in acht worden genomen. Het hoeft niet noodzakelijkerwijs zo te zijn dat het aantal slachtoffers van mensenhandel relatief stabiel is gebleven.

Bewering nr. 11

"In haar (Kajsa Wahlberg, Nationaal Rapporteur Vrouwenhandel) rapporten gepubliceerd in 2003 en 2004, vermeldt ze dat er duidelijke aanwijzingen zijn dat de Wet (tegen het betalen voor seksuele diensten) directe en positieve effecten heeft gehad op het beperken van vrouwenhandel voor prostitutie naar Zweden." {82}

De rapporten naar welke hier verwezen wordt, zijn de situatie-rapporten nr. 5 en 6 van het NCID. {83}

Voor alles, moeten we bedenken dat de NCID-rapporten geenszins wijzen op enige afname van de omvang van mensenhandel.

Wahlberg stelt wel dat de criminalisering van de aankoop van seksuele diensten bepaalde effecten heeft gehad. Betreffende de situatie na de criminalisering, wijst Wahlberg op het feit dat:

"De vrouwen moeten naar de klanten toe gebracht worden en ze komen niet met evenveel klanten in contact als in een bordeel of in de straatprostitutie." {84}

"Om de binnen-activiteiten voort te kunnen zetten, is het noodzakelijk om over verscheidene appartementen of andere panden te beschikken en dat de activiteiten niet te lang op dezelfde plaats worden voortgezet." {85}

Derhalve klagen de criminelen over:

"[...] het feit dat de activiteiten in Zweden meer organisatie vereisen om winstgevend te zijn." {86}

Criminelen worden dus voor een grotere uitdaging gesteld wanneer ze op de Zweedse markt willen opereren. Inderdaad stelt Wahlberg dat een deel van de mensenhandel die mogelijk in Zweden had kunnen plaatsvinden, is uitgeweken naar andere landen:

"Het National Criminal Investigation Department is van mening dat de Wet met betrekking tot de aankoop van seksuele diensten blijft functioneren als een barrière tegen mensenhandelaren die zich in Zweden willen vestigen. Ze gaan liever naar andere en meer aantrekkelijke en lucratieve markten als Noorwegen en Denemarken." {78}

Dit verleggen van de activiteiten kan eenvoudig worden uitgelegd. Zoals Ekberg zelf aangeeft:

"Mensenhandelaren en pooiers zijn zakenlui die winsten, marktfactoren en pakkansen berekenen wanneer ze bepalen in welk land ze vrouwen willen verkopen met prostitutie-doeleinden." {88}

Conclusie. Ekberg's bewering dat criminalisering positieve effecten heeft gehad op het beperken van vrouwenhandel voor prostitutie naar Zweden is consistent met de conclusies uit de NCID-rapporten. Volgens het NCID echter, zijn de activiteiten tot op zekere hoogte uitgeweken naar andere landen omdat de Zweedse markt minder winstgevend is, tenzij men de operaties beter gaat organiseren. Uit Ekberg's versie krijgt de lezer de indruk dat de criminaliseringswet een bijdrage is aan de strijd tegen vrouwenhandel in het algemeen, wat niet kan worden staande gehouden. Tevens zou het voor Ekberg meer relevant zijn geweest zich af te vragen of 'het feit dat de activiteiten in Zweden beter georganiseerd moeten worden om winstgevend te zijn' bijdraagt tot het beteugelen of aanwakkeren van mensenhandel.

Enkele opmerkingen betreffende de retoriek en woordkeuze in Ekberg's artikel

Discussies betreffende retoriek en woordkeuze bevinden zich niet binnen het oogmerk van dit artikel. Toch moeten enkele opmerkingen gemaakt worden om het beeld compleet te krijgen.

De retoriek zelf draagt bij aan een bepaalde waarneming van de zaken die in Ekberg's artikel worden bediscussieerd. Dit is wellicht het meest duidelijk te zien in bepaalde retorische *clusters*, die verspreid door het hele artikel te vinden zijn. Een voorbeeld van zo'n cluster is "vrouwen en kinderen", erop wijzend dat we geen onderscheid moeten maken tussen prostitutie waarbij het vrouwen betreft en die waarbij het om kinderen gaat. Een ander voorbeeld is "prostitutie en mensenhandel" ons erop wijzend dat we tussen deze zaken ook geen verschil zouden moeten zien. "Vrouwen en kinderen (of meisjes)" duikt 67 maal op en "prostitutie en mensenhandel" 36 maal in dit artikel van 32 bladzijden.

Prostituees worden beschreven als passieve slachtoffers, prostitutie wordt hun *opgelegd* door mannen. Bijvoorbeeld:

"[...] Vrouwen en meisjes die worden bewogen tot en vastgehouden in de prostitutie [...]" {89}

Derhalve maakt de criminaliseringswet terecht korte metten met:

"[...] het door mannen zichzelf toegeëigende recht om vrouwen en kinderen te kunnen kopen voor prostitutie-doeleinden en zet vraagtekens bij de opvatting dat mannen hun seksualiteit tot uitdrukking moeten kunnen brengen op elk willekeurig moment en in wat voor vorm dan ook." {90}

Ons wordt verteld dat:

"Om die reden, geprostitueerde vrouwen en kinderen worden gezien als slachtoffers van mannelijk geweld die geen wettelijke straffen riskeren. In plaats daarvan hebben ze recht op hulp om de prostitutie te verlaten." {91}

Sommige commentatoren in Zweden stellen de vraag: hebben ze ook het recht om *niet* geholpen te worden de prostitutie te verlaten?

Wanneer de kritiek waarop de Zweedse wetgeving stuit, wordt bediscussieerd, gaat Ekberg de belangrijkste kritiek uit de weg: afgenomen veiligheid voor de prostituees, toename van geweld, toegenomen stigmatisering, de prostitutie is minder transparant geworden en voor sociale hulpprogramma's is het moeilijker geworden om te opereren. Sommige critici stellen dat het op zich geen probleem is dat een aantal vrouwen seksuele diensten verleent, maar dat geweld, verkrachting, drugsverslaving, armoede, gebrek aan autonomie etc. beslist wel ernstige problemen zijn. Om die reden

zou de aandacht niet moeten gaan naar het *aantal* prostituees, maar naar de *omstandigheden* waaronder prostitutie plaatsvindt.

Tevens kan men nationalistische trekken in het artikel ontdekken. De nationale wetgeving wordt gepresenteerd als een voorbeeld dat door anderen gevolgd zou moeten worden. Het feit dat het Zweedse model geneigd is deze problemen naar andere landen te exporteren, wordt schijnbaar niet als een probleem beschouwd. De strijd tegen mensenhandel wordt door en door gezien als een *nationaal* probleem, in plaats van in *internationaal* perspectief. Het beleid dat door Ekberg wordt verdedigd overschrijdt geen nationale grenzen, ook al wordt het Zweedse nationale model naar andere naties geëxporteerd.

Conclusie

Ekberg's artikel presenteert tegelijkertijd feiten (vals of niet) en een normatief, ideologisch programma. Gegeven de omvang van het artikel is het deel dat bestaat uit 'harde feiten' niet substantieel.

Gebruikte bronnen. Sommige van de door Ekberg gebruikte bronnen zijn van inferieure kwaliteit. Wanneer er wordt beweerd dat "Er wordt geschat dat het aantal prostituees is afgenomen van 2500 in 1999, voordat de wet van kracht werd, tot niet meer dan 1500 vrouwen in Zweden in 2002 [...]". bestaat het enige gespecificeerde geschreven bewijs waarnaar Ekberg kan verwijzen uit twee inferieure, slecht onderzochte krantenartikelen met onjuistheden (Parkrud en Lundberg). Wanneer ze over prostituees in Denemarken beweert dat "Geschat wordt dat 50% of meer van deze vrouwen slachtoffer zijn van mensenhandel", bestaat het enige geschreven bewijs dat Ekberg presenteert uit een ander inferieur en foutief krantenartikel (Ledberg). Ook 'persoonlijke gesprekken' worden op vrij grote schaal als bron gebruikt (bv bij bewering nr. 8 en 9). Indien deze gesprekken een bron van bewijs zouden zijn, zouden we exact moeten weten wie wat heeft gezegd én - nog veel belangrijker - op welke rapporten, materiaal of analyses hun beweringen zijn gebaseerd. Niets van dergelijke informatie wordt door Ekberg geleverd. Ook het Deense TV2-nieuws op het internet wordt gebruikt als bronmateriaal (bewering nr. 7). Regelmatig wordt überhaupt naar geen enkele bron verwezen (bv bij beweringen 1, 2 en 5).

Wanneer het op 'harde feiten' aankomt, zou men (anders dan bijvoorbeeld bij sociologische en taalkundige studies) zich er in het algemeen van moeten weerhouden bronnen van dergelijke aard te gebruiken. Een krantenartikel *kan* een bruikbare bron zijn, maar men dient de bronnen, inhoud en kwaliteit van het artikel kritisch te onderzoeken. Twee van de drie genoemde krantenartikelen slagen er zelfs niet in onderscheid te maken tussen 'straatprostitutie' en 'prostitutie'. Wanneer krantenartikelen lukraak worden gebruikt, kan bijna elke bewering worden verdedigd door eenvoudig de geschikte combinatie van artikelen te selecteren.

Afgezien van het feit dat inferieure bronnen (of helemaal geen bronnen) worden gebruikt, trekt Ekberg regelmatig conclusies die direct in tegenspraak of anderszins in conflict zijn met het bewijs in de gebruikte bronnen.

Herschikking van de markt voor prostitutie? Ekberg beweert (bewering nr. 4) "Er is geen bewijs dat de verkoop van vrouwen zich verplaatst heeft van de straat naar het internet [...]" (Ekberg verwijst naar een serie niet-gepubliceerde rapporten). Volgens de rapporten van het Nationaal Ministerie van Gezondheid en Welzijn, heeft er verplaatsing plaatsgevonden, ofschoon niet duidelijk is of en in welke mate dit een gevolg is van de criminalisering. Wat de oorzaken ook mogen zijn, een afname van straatprostitutie en een toename van internet- (en andere vormen van) prostitutie heeft gelijktijdig plaatsgevonden. Dit wordt ondersteund door ander bewijs (bv Östergren). Daarom heeft Ekberg ongelijk wanneer ze beweert dat er geen bewijs is dat de prostitutie zich verplaatst heeft van de straat naar het internet. Tevens is het niet juist te stellen dat (bewering nr. 3) de werving van nieuwe vrouwen voor straatprostitutie bijna tot stilstand is gekomen (het is niet duidelijk welke bron gebruikt is in dit geval). Ekberg's verklaring (bewering nr. 5) "er is geen noemenswaardige toename van het aantal Zweedse mannen dat als sekstoerist andere landen bezoekt", geeft bestaande kennis hieromtrent foutief weer (naar een bron wordt niet verwezen). Vóór de criminalisering vond slechts 20% van het totale aantal prostitutiecontacten plaats in Zweden. Derhalve zou men zich kunnen afvragen of er überhaupt enige basis was voor een toename in sekstoerisme op het moment van criminalisering: de Zweedse prostituanten reisden *toen al* naar het buitenland. Ondanks dat is er wel degelijk een toename in Zweeds sekstoerisme. Wanneer we het alleen over straatprostitutie hebben, in plaats van over prostitutie in het algemeen, is het juist te stellen (bewering nr. 1 en 2), dat er een afname is geweest. (Naar bronnen wordt niet verwezen). Het is echter misleidend om deze afname te omschrijven alsof deze het resultaat was van een of ander moreel of normatief effect van de wet. Door de discussie van 'afname of herschikking' te ontwijken, suggereert Ekberg dat de ontwikkelingen in de straatprostitutie getuigen van een nieuw moreel bewustzijn en een algehele afname aan de aanbod- en vraagzijde.

De postercampagne. Wanneer ze een van de posters beschrijft in de postercampagne van 2002 (bewering nr. 6), verdraait Ekberg met opzet de vertaling van de slogan op de poster ("*The hoerenloper dwaalt nu rond de Oostzee*"), waarschijnlijk om te voorkomen dat deze een bewering die elders in het artikel gemaakt wordt tegensprekt. Dit is overduidelijk foutieve informatie.

Het door elkaar halen van 'prostitutie' en 'straatprostitutie'. Ekberg beweert (bewering nr. 7): "Begin jaren '90 zaten er bij benadering 2000 vrouwen in de Deense straatprostitutie, terwijl dat er 5500 tot 7800 waren in 2004 [...]". (De bron waarnaar wordt verwezen is het Deense TV2-nieuws op het internet). Ekberg's bewering is overduidelijk onjuist en tevens niet consistent met de aangegeven bron. Deze bewering dient om bij de lezer de indruk te wekken dat Zweden enorm veel succesvoller is dan de buurlanden.

Afname van de markt voor prostitutie. Ekberg beweert dat "Er wordt geschat dat het aantal prostituees is afgenomen van 2500 in 1999, voordat de wet van kracht werd, tot niet meer dan 1500 vrouwen in Zweden in 2002 [...]" (bewering nr.8). (Zeven bronnen worden vermeld: drie krantenartikelen, een reeks niet-gepubliceerde rapporten en drie persoonlijke gesprekken). Ondanks dat naar maar liefst zeven bronnen wordt verwezen, slaagt Ekberg er niet in ook maar een enkel stuk documentatie te specificeren voor enige afname van het aantal prostituees. Minstens twee van de krantenartikelen zijn van inferieure kwaliteit, terwijl de derde irrelevant is.

Effecten op de omvang van mensenhandel. Het is niet juist dat het zesde rapport van het NCID stelt dat het aantal vrouwen dat jaarlijks *naar Zweden* wordt verhandeld "min of meer constant is gebleven gedurende de afgelopen jaren" (bewering nr. 10). In feite uit het rapport onzekerheid omtrent de vraag of er nu wel of niet een feitelijke toename is in het aantal slachtoffers van mensenhandel. Door te beweren dat "het aantal min of meer constant is gebleven gedurende de afgelopen jaren", geeft Ekberg de bevindingen in het rapport onjuist weer.

Ekberg's bewering (bewering nr. 11) dat criminalisering positieve effecten heeft gehad in het beperken van vrouwenhandel *naar Zweden* is consistent met de conclusies van de NCID-rapporten. (NCID-rapporten worden als bron vermeld). Echter, volgens het NCID, worden de activiteiten verlegd naar andere landen omdat de Zweedse markt minder winstgevend is, tenzij met de operaties een hoger organisatie-niveau wordt bereikt. Uit Ekberg's versie krijgt de lezer de indruk dat de criminaliseringswet een bijdrage is aan de strijd tegen mensenhandel in het algemeen, wat niet kan worden ondersteund.

Ekberg's bewering (bewering nr. 9) dat geschat wordt dat 50% of meer van de vrouwen werkzaam in de Deense prostitutie slachtoffer is van mensenhandel. Ekberg levert geen enkel bewijs dat deze extreme opvatting kan

ondersteunen. Ze telt 'trans- nationale prostitutie' en 'vrouwenhandel' bij elkaar op. Tevens presenteert Ekberg deze gegevens op een manier die bij de lezer de indruk wekt dat de cijfers uit Zweden en Denemarken met elkaar mogen worden vergeleken (waarbij Zweden het meest succesvol zou blijken te zijn).

Boerenbedrog verkondigen. Ekberg brengt tevens een Scandinavisch dagbladen-bedrog over op een internationaal publiek. Deze fopperij (bewering nr. 8) begint haar leven in Göteborg (*Göteborgs-Posten*), verplaatst zich dan naar Helsinki (*Hufvudstadsbladet*), vervolgens naar Ekberg's artikel om ten slotte vanuit dit Engelstalige artikel via het internet de wereldgemeenschap te bereiken. Deze krantenartikelen (en als gevolg daarvan ook Ekberg's eigen artikel) zijn niet alleen van inferieure kwaliteit, ze zijn tevens een bron van foutieve informatie.

Wat betreft de feitelijke aspecten van Ekberg's artikel, zijn alle basisprincipes in het onderhavige artikel aan bod gekomen. Wat overblijft is uiteraard het normatieve aspect. Alles bijeengenomen, is er op een aantal hoofdpunten inferieur materiaal gebruikt als bewijs en in een aantal gevallen zijn de bevindingen uit rapporten en andere bronnen verdraaid, in sommige gevallen in zeer sterke mate. Hierbij dient men zich ervan te vergewissen dat het gebruik van dit inferieure materiaal alsmede de verdraaiingen telkens Ekberg's eigen opvattingen ondersteunen. Deze opvattingen worden tevens benadrukt door het gebruik van een nogal extreme retoriek door het gehele artikel heen. Retoriek neemt de plaats in van documentatie. Talloze rapporten zijn gepubliceerd betreffende de ontwikkelingen binnen de prostitutie in Zweden. Ekberg's overheid heeft er lange tijd gretig naar uitgekeken om positieve ontwikkelingen te kunnen aantonen.

De presentatie van feitelijke informatie in Ekberg's artikel is ondergeschikt gemaakt, teneinde een coherente, normatieve formule te kunnen presenteren die kan worden aangewend voor het prostitutiebeleid. De rol die de feiten (vals of niet) hebben is die van steun voor deze ideologische formule. Als zodanig moet Ekberg's artikel in zijn geheel worden gezien als een politiek manifest dat wereldwijd reclame maakt voor de principes achter het Zweedse prostitutiebeleid, in plaats van een poging verslag te doen van het effect van het verbod op het betalen voor seksuele diensten.

Referenties (inclusief de door Ekberg gebruikte bronnen):

- Regents Nyheter*, 29 juni 2001, p. A07: *Gatans sexhandel minskar*.
 Ebbe, Annelise: *Skal vi have svenske tilstande?* in *Rød-Grønne Linjer* nr. 3, Kopenhagen, 2006
 Ekberg, Gunilla: *The Swedish Law That Prohibits the Purchase of Sexual Services in Violence Against Women*, vol. 10, nr. 10, oktober 2004, Sage Publications. URL: <http://vaw.sagepub.com/cgi/reprint/10/10/1187> (gelezen op 7 november 2006). Het artikel is ook te vinden op <http://www.prostitutionresearch.com/pdf/EkbergVAW.pdf>.
 Ekberg, Gunilla: *The Swedish Law That Prohibits the Purchase of Sexual Service: Best Practices for Prevention of Prostitution and Trafficking in Human Beings*, 2005. URL: http://www.kvinnefronten.no/TemaPolitikk/Vold_mot_kvinner/1714/Gunilla_Ekberg.pdf (gelezen op 7 januari 2007).
 Europol: *Legislation on Trafficking in Human Beings and Illegal Immigrant Smuggling*, 2005. URL: <http://www.europol.europa.eu/publications/Other/Reports%202005/Legislation%20on%20THB%20and%20IIS%20Public.pdf>. *Göteborgs-Posten*, 30 september 2003: *Sveriges sexköpslag effektivt vapen mot kvinnohandel* (retrieved from Retriever - Mediearkivet.se 29 november, 2006).
Göteborgs-Posten, 7 januari 2004, p. 4: *Prostitutionen minskar*.
 Hedin, Ulla-Karin en Månsson, Sven-Axel: *Vågen ut!*, Carlsson Bokförlag, Stockholm, 1998.
Hufvudstadsbladet, 8 januari 2004, 1ste ed.: *Sexköpslagen biter - Prostitutionen minskar i Sverige*.
 Ministerie van Industrie, Werkgelegenheid en Communicatie. Posters, campagne tegen prostitutie, 2002. URL: <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/23639> (gelezen op 17 december 2006).
 Ministerie van Justitie en politie: *Sexkjøp i Sverige og Nederland - reguleringer og erfaringer*, Oslo, 2004. URL: http://www.odin.no/jd/norsk/dok/andre_dok/rapporter/012101-990544/dok-bn.html.
 NBHW (National Board of Health and Welfare): *Kännedom om prostitution 1998-1999* (SoS-rapport2000:5), Linköping, 2000.
 NBHW (National Board of Health and Welfare): *Prostitution in Sweden 2003-Knowledge, Beliefs & Attitudes of Key Informants*, 2004. <http://www.socialstyrelsen.se/NR/rdonlyres/A688D624-4505-431F-A9CF-DCD7C12D0539/2719/200413128.pdf>
 NCID (National Criminal Investigation Department): *Handel med kvinnor - Lägesrapport juni 1999* (RKP KUT Rapport 1999:16), 1999. URL: http://www.polisen.se/mediaarchive/4347/3474/4637/RKP_Rapport_1999_16.pdf.
 NCID (National Criminal Investigation Department): *Trafficking in Women - Situation report no. 5* (RKP KUT 2003:1b), 2003. URL: http://www.polisen.se/mediaarchive/4347/3474/4637/Report_5_02.pdf.
 NCID (National Criminal Investigation Department): *Trafficking in human beings for sexual purposes - Situation report no.6* (RKP KUT 2004:2b), 2004. URL: <http://www.gov.nf.ca/vpi/conf2005/day1/b/D1B505.pdf>.
 NCID (National Criminal Investigation Department): *Trafficking in human beings for sexual purposes - Situation report no.7*, (RKP KUT rapport 2005: 4b), 2005. Niet online beschikbaar.
 NCID (National Criminal Investigation Department): *Människohandel för sexuella ändamål - Lägesrapport 7*, (RKP KUT rapport 2005: 4), 2005. URL: http://www.polisen.se/mediaarchive/4347/3474/4637/Rkp_Rapport_2005_4.pdf.
 NCID (National Criminal Investigation Department): *Människohandel för sexuella ändamål m.m. - Lägesrapport 8*, (RKP KUT rapport 2006:4), 2006. URL: http://www.polisen.se/mediaarchive/4347/3473/4637/Lagesrapport_8_rkp.pdf.
 NIPH (National Institute of Public Health): *Sex in Sweden: on the Swedish Sexual Life 1996*, 2000.
 Östergren, Petra: *Synden ideologiserad - Modern svensk prostitutionspolicy som identitets- och trygghetsskapare*, master thesis, University of Stockholm, 2003. URL: <http://www.petraostergren.com/images/stories/dokument/magisteruppsats.pdf>.
Polistidningen nr. 2, 2003: *Prostitutionen tar nya vägar*.
Polistidningen nr. 3, 2003: *Danmark sneglar på svensk attitydförändring*.
Regeringens proposition 1997/98:55. URL: <http://www.regeringen.se/content/1/c4/22/66/5406e038.pdf>.
Regeringens proposition 2003/04:111. URL: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/01/20/63/f9455932.pdf>.
 Rolfsen, Catherine: *How Do We Protect Sex Workers?*, 6 december 2006. URL: <http://thetee.ca/News/2006/12/06/SexWorkers/> (gelezen op 10 januari 2007).
 Socialdepartementet: *Könshandeln* (SOU 1005:15), Fritzes, Stockholm, 1995.
 Strøm, Agnete: *Erfaringer med den svenske loven om kjøp av seksuelle tjenester*, Bergen, 2006. URL: http://www.kvinnefronten.no/Tema_politikk/Vold_mot_kvinner/1714/Erfaringer_med_svensk_lov.pdf (gelezen op 7 januari 2007).
TV2 news on the Internet, 6 mei 2004: *Love bestemmer antal prostituerede*. Bevindt zich nu op: <http://nyhederne.dyn.tv2.dk/article.php?id-705351.html> (gelezen op 21 oktober 2006).
 United Nations: *Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children*,

2000. Ook bekend als het Palermo-protocol. URL: http://www.unodc.org/pdf/crime/final_instruments/383e.pdf.

- {1} Ik wil hierbij het English Collective Of Prostitutes (ECP) en Sian Kilcommons bedanken voor hun vriendelijke assistentie en commentaar bij de ontwerpversie van dit artikel. Ook gaat mijn dank uit naar het staf van de Staats- en Universiteitsbibliotheek, Aarhus, Denemarken en het staf van de Malmö-Gemeentebibliotheek, Malmö, Zweden voor hun assistentie gedurende het onderzoek.
- {2} The Swedish Law That Prohibits the Purchase of Sexual Services in Violence Against Women, vol.10, no.10, oktober 2004. Dit artikel moet niet verward worden met The Swedish Law That Prohibits the Purchase of A Sexual Service: Best Practices for Prevention of Prostitution and Trafficking in Human Beings. De laatste is een bijgewerkte versie van het eerste artikel, gepubliceerd in 2005.
- {3} Het informatiebureau van de Zweedse Overheid heeft verklaard (9 januari 2007) dat Gunilla Ekberg niet langer werkzaam is voor deze afdeling, haar werkzaamheden werden drie maanden hiervoor beëindigd. Op 6 december 2006 was ze "voormalig adviseur van de Zweedse overheid" (zie Catherine Rolfsen: How Do We Protect Sex Workers?).
- {4} Op 7 januari 2007 was Gunilla Ekberg's artikel (de ene dan wel de andere versie) geüpload op minstens 6 homepages, naast die van de oorspronkelijke uitgever CATW 's homepage (URL: <http://action.web.ca/home/catw/attach/Ekberg.pdf>), Melissa Farley's homepage (URL: <http://www.prostitutionresearch.com/pdf/EkbergVAW.pdf>), homepage van de overheid van New Foundland en Labrador (URL: <http://www.gov.nf.ca/vpi/conf2005/day1/b/D1B501.pdf>), de homepage van Women's UN Report Network URL: http://www.wunrn.com/news/02_05_06/020906_seden_prostitution.pdf), Kvinnefronten's (Noorse feministische organisatie) homepage (URL: http://www.kvinnefronten.no/Tema_politikk/Vold_mot_kvinner/1714/Gunilla_Ekberg.pdf) en Balder Mork Andersen's (Deense politieke persoonlijkheid) homepage (URL: <http://www.baldersf.dk/wp-content/uploads/GunillaEkbergomdovenskelov.pdf>).
- {5} Ekberg 2004, p. 1188-89
- {6} idem p. 1189
- {7} idem p. 1189
- {8} idem p. 1189
- {9} idem p. 1189
- {10} idem p. 1190
- {11} idem p. 1189
- {12} idem p. 1191
- {13} idem p. 1209
- {14} idem p. 1193
- {15} idem p. 1194
- {16} NBHW 2004, p. 23-26
- {17} Ekberg 2004, p. 1193
- {18} NBHW 2004, p. 25
- {19} Ekberg 2004, p. 1194
- {20} De huidige vertaling van de auteur. Dit is het origineel: "Det finns också uppgifter från både myndigheter och områden som gör gällande att andra typer av prostitution har ökat, exempelvis prostitutionen via Internet, i lägenheter och på restauranger/hotell." Bron: NBHW 2000, p. 31.
- {21} De huidige vertaling van de auteur. Dit is het origineel: "Merparten menar att många har sökt sig till andra arenor och kontaktsätt, såsom Internet och mobiltelefoner. En del prostituerade har skaffat sig en fast kundkrets och behöver således aldrig röra sig gatumiljön." Bron: NBHW 2000, p.32.
- {22} NBHW 2000, p. 31 en 33.
- {23} NBHW 2004 p. 27.
- {24} Östergren 2003.
- {25} idem p. 38. Het bovenstaande is de huidige vertaling van de auteur. Dit is het origineel: "Efter sexköpslagen ansåg informanterna att det var svårare att få direktkontakt med kunder utomhus. Säljarna måste därför förlita sig mer på andra kontaktkanaler som Internet och hallickar, vilket en del upplevde negativt."
- {26} Ekberg 2004, p. 1197
- {27} NIPH 2000.
- {28} idem s. 243.
- {29} idem s. 244.
- {30} NCID situatie-rapport nr. 5, p. 22.
- {31} Polistidningen nr. 3, 2003.
- {32} Ekberg 2004, p. 1202-1203.
- {33} Ministerie van Industrie, Werkgelegenheid en Communicatie, 2002.
- {34} Ekberg 2004, p.1193-1194.
- {35} TV2 6 mei, 04.
- {36} De huidige vertaling van de auteur. Dit is het origineel: "I Sverige med restriktive love er der 2.500 prostituerede mod mellem 5.500 og 7.800 i Danmark."
- {37} Het cijfer 2.500 komt uit een rapport uit 1995 (Socialdepartementet: Könshandeln (SOU 1995: 15), Stockholm, 1995). Deze schatting werd door sommigen als te hoog beschouwd (zie Hedin/ Månsson, p. 315-316, note 9).
- {38} De wet trad in werking op 1 januari 1999
- {39} Ekberg 2004, p. 1193
- {40} Göteborgs-Posten, 7 januari, 04.
- {41} De laatste spelling is juist (voor het geval iemand het originele artikel zou willen terugvinden).
- {42} Göteborgs-Posten, 7 januari, 04: "Het aantal vrouwen dat in Zweden op straat seksuele diensten aanbiedt is nu afgenomen met ongeveer een kwart." Het voorafgaande is de huidige vertaling van de auteur. Dit is het origineel: "Cirka en fjärdedel färre kvinnor säljer i dag sex på gatorna i Sverige."
- {43} De huidige vertaling van de auteur. Dit is het origineel: "Cirka 2500 kvinnor sålde sexuella tjänster på gatan innan förbudet mot köp av sexuella tjänster trädde i kraft 1 januari 1999. I dag, fem år senare, har antalet prostituerade sjunkit med mellan 500 och 1000 kvinnor."
- {44} Hufvudstadsbladet, 8 januari, 04.
- {45} De huidige vertaling van de auteur. Dit is het origineel: "Göteborgs-Posten har utrett hur lagen bitit i Sverige. Där trädde den i kraft den 1 januari 1999. Då räknade man med att det fanns 2500 prostituerade i hela landet. Nu fem år senare, har de minskat med 500-1000. Uppgifterna kommer från polisen och socialmyndigheterna."
- {46} Göteborgs-Posten, 7 januari, 04: "Het is duidelijk dat de straatprostitutie is afgenomen sinds de wet in werking trad, hoewel de cijfers niet exact zijn, ze zijn gebaseerd op informatie van de politie en sociale instanties, zegt Sven-Axel Månsson professor in sociaal werk aan de Universiteit van Göteborg." Het voorafgaande is de huidige vertaling van de auteur. Dit is het origineel: "Det är tydligt att gatuprostitutionen har minskat sedan lagen trädde i kraft även om siffrorna inte är exakta, de bygger på uppgifter från polis och socialtjänst, säger Sven-Axel Månsson, professor i socialt arbete vid Göteborgs universitet."
- {47} Dagens Nyheter, 29 juni, 01.
- {48} De laatste spelling is de juiste (voor het geval iemand het originele artikel zou willen terugvinden)
- {49} Malmskillnadsgatan is de locatie voor straatprostitutie in Stockholm.
- {50} Polistidningen nr. 2, 2003. Het bovenstaande is de huidige vertaling van de auteur. Dit is het origineel: "Kriminaliseringen av sexköparna har bidragit till en minskning av gatuprostitutionen i Sverige. Antalet prostituerade kvinnor på Malmskillnadsgatan har mer än halverats. Däremot vet vi inte om den fått någon effekt på den totala prostitutionen, säger kriminalinspektör Anders Gripenlöf vid prostitutionsgruppen i Citypolisens spaningsrotel."
- {51} NCID situatie-rapport nr. 1, p. 3. Europol definieert het begrip mensenhandel als "onderwerping van een persoon aan de feitelijke en illegale macht van een ander persoon door gebruik van geweld of bedreiging of misbruik van autoriteit of misleiding met als doel uitbuiting door prostitutie, vormen van seksuele uitbuiting, geweld tegen minderjarigen of handel in aan hun lot overgelaten kinderen.

- Deze vormen van uitbuiting omvatten tevens de productie, handel of distributie van kinderpornografisch materiaal." (Bron: Europol, p.13).
- {52} Verenigde Naties, 2000.
- {53} Om controle in dit veld werd verzocht door de Zweedse overheid in een besluit in 1997 (zie Regeringens proposition 1997/98: 55, appendix 12, section 3.2).
- {54} Zie lag (2004:406) Brottsbalken 4 kap 1 a .
- {55} 'Assuming control' ('att ta kontroll') is een Zweedse uitbreiding van de categorie 'criminele activiteiten' (werving, transport, ovedracht, huisvesting of ontvangst van personen) van artikel 3 van het Palermo-protocol. Van de toestand van 'control' (macht, zeggenschap) is sprake wanneer de mensenhandelaar de leiding heeft over het slachtoffer door middel van 'criminele handelingen'. Deze handelingen kunnen bijvoorbeeld bestaan uit opsluiting of permanente bedreiging, maar deze kunnen ook van "meer subtiele aard" zijn. (zie Regeringens proposition 2003/04: 111, p. 49-56 en 64-68).
- {56} NCID situatie-rapport nr. 7, p. 11 in de Engelstalige versie, p. 12 in de Zweedstalige versie.
- {57} NCID situatie-rapport nr. 7, p. 34-35 in de Engelstalige versie, p. 33 in de Zweedstalige versie.
- {58} NCID situatie-rapporten nr. 7 en 8.
- {59} Volgens de definitie van het VN-Palermo-protocol zijn mensenhandel en transnationale prostitutie niet hetzelfde.
- {60} NCID situatie-rapport nr. 1, p. 27. Het bovenstaande is de huidige vertaling van de auteur. Dit is het origineel: "Ett problem i mätningen av problemet med handel med kvinnor är att mörkertalet är mycket svårt att beräkna. Det ligger i sakens natur att alla involverade parter, organisationerna, kvinnorna samt kunderna, inte är intresserade av insyn i verksamheten."
- {61} NCID situatie-rapport nr. 6.
- {62} idem sectie 7.1.
- {63} idem sectie 2.
- {64} Ministerie van Justitie en Politie, note 299.
- {65} Namelijk mensenhandel in de betekenis van het Palermo-protocol.
- {66} Ekberg 2004, p. 1199.
- {67} idem p. 1199.
- {68} De andere bron is een persoonlijk gesprek met Dorit Otzen, directeur van Reden (een NGO in Denemarken). Mevr. Otzen staat erom bekend zeer partijdig te zijn ten aanzien van dit punt.
- {69} Göteborgs-Posten, 30 september 2003.
- {70} De huidige vertaling van de auteur. Dit is het origineel: "Det finns uppskattningsvis mellan 5500 och 7800 prostituerade i Danmark. För två år sedan var 30 procent av dem utländska medborgare, i år är siffran över 50 procent."
- {71} Een aanzienlijk deel van de etnische, niet-Deense prostituees in Denemarken is in feite wettelijk gezien, Deens burger of anderszins permanent legaal inwoner van Denemarken.
- {72} "Een aantal jaar geleden werd beweerd dat zich onder de straatprostituees van Kopenhagen 600 vrouwen uit alleen Azië bevonden [...]" Het voorafgaande is de huidige vertaling van de auteur. Dit is het origineel: "För några år sedan uppgavs att 600 kvinnor bara från Asien fanns bland Köpenhamns gatuprostituerade [...]". Dit cijfer verwijst naar prostituees, niet naar straat- prostituees in het bijzonder.
- {73} "Het is moeilijk te zeggen hoeveel prostituees we precies in Denemarken hebben, maar het aantal wordt geschat op 5450 tot 7800 - waarvan ongeveer de helft vrouwen zijn die over de grens verhandeld zijn. In Zweden wordt het aantal geschat op 400-600 verhandelde vrouwen - dit ondanks het feit dat Zweden een populatie heeft van ongeveer 9 miljoen." Het voorafgaande is de huidige vertaling van de auteur van een passage uit: Annelise Ebbe: Skäl vi har svenske tillstånd? in Rød-Grønne Linjer nr. 3, Kopenhagen, 2006. Dit is het origineel: "Det er svært at sige præcis, hvor mange prostituerede vi er i Danmark, men tallet skønnes at være mellem 5450 og 7800 - heraf er cirka halvdelen, kvinder der er blevet handlet over grænsen. I Sverige skønnes antallet at være omkring 400 - 600 handlede kvinder - dette til trods for, at befolkningstallet i Sverige er ca. 9 mio."
- {74} "Zweden: 400-600 vrouwen komen elk jaar in Zweden aan als slachtoffers van mensenhandel voor seksuele uitbuiting Denemarken: van 2750-3900 gelooft men dat ze slachtoffers zijn van mensenhandel". Het voorafgaande is de huidige vertaling van de auteur van een passage uit: Agnete Strøm: "Erfaringer med den svenske loven om kjøp av seksuelle tjenester", Bergen, 2006. Dit is de oorspronkelijke tekst: "Sverige: 400-600 kvinnor kommer hvert år til Sverige som offer for menneskehandel for seksuelle utnyttning Danmark: 2.750-3.900 kvinner antas å være offer for menneskehandel". De verhandeling van Strøm is sterk afhankelijk van Ekberg's artikel.
- {75} Ekberg 2004, p. 1199.
- {76} NCID situatie-rapport nr. 6, sectie 7.1.
- {77} Het vijfde jaarrapport: "Er is een voortdurende toename van de stroom van informatie en het aantal ontvangen gevallen bij het National Criminal Investigation Department." (NCID situatie- rapport nr. 5, p. 29). Het zesde jaarrapport: "De informatie richting politie-autoriteit betreffende vermoedelijke mensenhandel voor seksuele doeleinden is toegenomen in 2003." (NCID situatie- rapport nr. 6, sectie 2).
- {78} NCID situatie-rapport nr. 5, p. 29.
- {79} idem p. 4.
- {80} NCID situatie-rapport nr. 6, sectie 2.
- {81} idem sectie 2.
- {82} Ekberg 2004, p. 1199.
- {83} NCID situatie-rapport nr. 5 en NCID situatie-rapport nr. 6.
- {84} NCID situatie-rapport nr. 5, p. 34. Eveneens vermeldt Ekberg: "De aanwezigheid van buitenlandse straatprostituees is bijna tot stilstand gekomen [...]" (Ekberg 2004, p.1194).
- {85} NCID situatie-rapport nr. 5, p. 34.
- {86} idem p. 34.
- {87} NCID situatie-rapport nr. 6, sectie 8.3.
- {88} Ekberg 2004, p. 1200.
- {89} idem p. 1191.
- {90} idem p. 1205.
- {91} idem p. 1189.